

DE KEUZE VAN MAREC

Leesexemplaar

DE KEUZE VAN

Leesvoorbeeld

MAREC

Van Halewyck

© 2019, Marec en Van Halewyck
Van Halewyck maakt deel uit van Pelckmans
uitgevers nv (www.pelckmansuitgevers.be,
Brasschaatsteenweg 308, 2920 Kalmthout, België)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever, behalve in geval van wettelijke uitzondering. Informatie over kopieerrechten en de wetgeving met betrekking tot de reproductie vindt u op www.reprobel.be.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced, stored or made public by any means whatsoever, whether electronic or mechanical, without prior permission in writing from the publisher.

Ontwerp en teksten: Marec
Boekverzorging: Studio Pelckmans uitgevers
Foto auteur: Ellen De Meulemeester

D/2019/7104/111
ISBN 978 94 6383 050 8
NUR 370

vanhalewyck.be

vanhalewyck

vanhalewyck

van_halewyck

Inhoud

Voorwoord	6
1 Start	8
2 Protest	14
3 Het verdriet	20
4 België	25
5 Moord en brand	41
6 Royalty	45
7 Kerk	57
8 Geboden	63
9 Vluchten kan niet meer	71
10 Europa	75
11 Wereld	91
12 9/11	110
13 Charlie Hebdo	122
14 Press Cartoon Belgium	135
15 Ramp	141
16 Klimaat	146
17 Sex, drugs & rock-'n-roll	151
18 Kunst	168
19 Afscheid	182
20 Mijn goden	196

Voorwoord

Leesexemplaar

Elke dag zit ik thuis aan mijn tekentafel: ik maak een tekening, scan ze in en druk rond tien uur 's avonds op de verzendtoets. Enkele uren later valt de krant met mijn cartoon in de brievenbus. 35 jaar nadat mijn eerste cartoons in de *Brugse Uitkrant* verschenen, blijft dat steeds opnieuw een geweldige ervaring. Mijn tekening in de krant onder het commentaarstuk, hoe mooi is dat? Dat ik elke dag mijn denkwereld mag presenteren aan de lezer?

Ik weet het wel, 's avonds dient de krant van die dag om de aardappelschillen in op te vangen. Maar het idee dat iemand met het aardappelmesje in de hand mijn tekening staat te bekijken, doet de inkt door mijn aderen stromen.

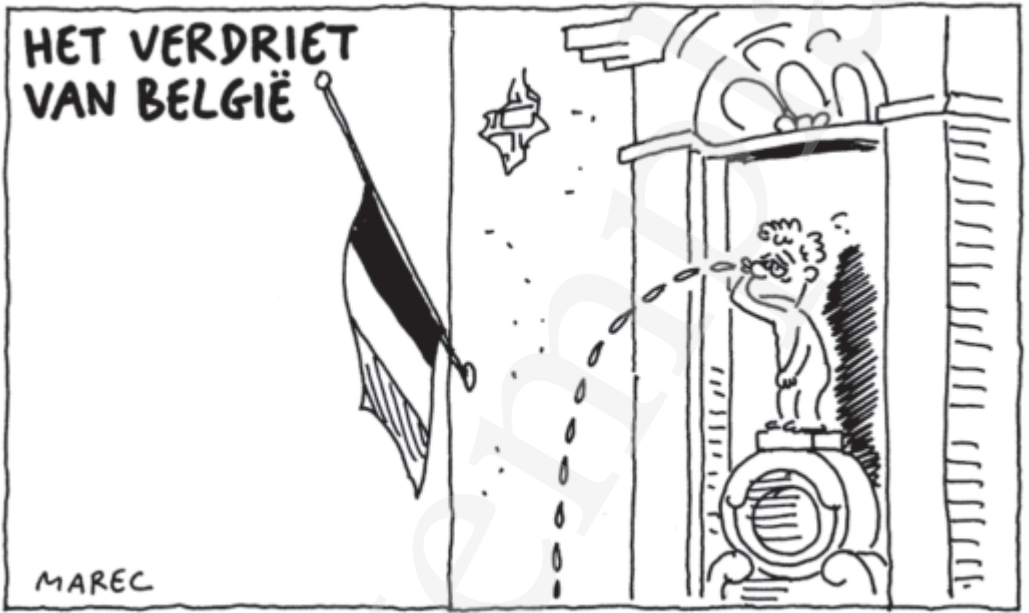
Elke dag een duel met de deadline, soms net op tijd klaar, als er nog net voor sluitingstijd breaking news op me afkomt. Het geweldige gevoel als je er nog net op tijd in slaagt om in enkele vlugge lijnen iets te tekenen, terwijl de drukpersen proefdraaien.

Voor dit boek opende ik mijn archiefdozen en ging op zoek naar mijn beste werk. Mijn eerste nationale cartoons in de krant *Het Volk*, 25 jaar tekeningen in *Dag Allemaal*, 20 jaar *Het Nieuwsblad* en 20 jaar boeken bij uitgeverij Van Halewyck.

Ik koos voor dit boek mijn 100 favoriete cartoons, verdeeld over 20 hoofdstukken. 20 thema's die mijn werk inspireren. Bij elk thema nam ik een ruimere selectie cartoons op die erbij aansluiten.

Heb ik de juiste keuze gemaakt? Dat laat ik aan u over, zoals elke dag in de krant.

MAREC

1 augustus 1993. Mijn eerste cartoon na de dood van koning Boudewijn.

Start

Mijn verste levensherinnering speelt zich af eind augustus 1960. Ik ben vier jaar en sta met mijn vader in de Sint-Jozefskliniek in Brugge. In het ziekenhuisbed ligt een jonge man, mijn neef Guido. 'Hij maakte cartoons voor het *Brugsch Handelsblad*', zegt mijn vader wanneer we even later het ziekenhuis verlaten. Een week later, op 4 september, sterft Guido op zijn verjaardag. Hij werd 28.

Op mijn vijftiende trok ik met mijn moeder naar het PMS (het vroegere centrum voor leerlingenbegeleiding) om mijn verdere studierichting te bepalen. 'Wat wil je worden?' vroeg de PMS'er. 'Tekenaar', zei ik. 'Architect dus?' 'Nee nee, cartoonist, zoals mijn neef Guido.' De PMS'er lachte en zei tegen mijn moeder dat er in België maar twee mensen van dat beroep konden leven: Willy Vandersteen en Marc Sleen. 'Laat hem economie studeren, dat is het beste voor hem', suggereerde de man. Maar ik had een portret getekend van Charles Aznavour en stapte ermee naar de Academie voor Schone Kunsten in Brugge. Toen ik binnenkwam, raakte ik betoverd door de geur van terpentijn en olieverf die door de school waaide.

Ze vonden mijn tekening goed, maar ik moest nog veel leren. Ik kreeg de zegen van mijn ouders. Het PMS heeft jarenlang met die schande moeten leven en veranderde in 1998 zelfs van naam. Het werd het CLB. Ze hadden ook wel ergens gelijk. Had ik economie gestudeerd, dan had ik mijn tekeningen nu nog beter kunnen verkopen.

Eind 1992 las ik een afscheidsinterview met Karel Anthierens bij *De Nieuwe Panorama*. Hij was gevraagd door *Het Volk* om als hoofdredacteur de verouderde krant nieuw leven in te blazen. Een gedurfde keuze. Anthierens had zowat alle weekbladen onder zijn hoede gehad, maar was hij in staat als vrijzinnige en broer van papenhater Johan Anthierens een oerkatholieke krant te leiden? Interviewer Ivan Heylen vroeg hem of hij een cartoonist uit zijn bekende renstal zou meenemen naar godbetert *Het Volk*. Karel had in zijn carrière zowat elke cartoonist gelanceerd. 'Nee,' zei hij, 'ik kom met een nieuwe ontdekking.' Wie zou dat dan wel kunnen zijn, vroeg ik me af. Ik was al een aantal jaren bezig als cartoonist en maakte in een beurtrol één cartoon per week voor *Het Nieuwsblad* en nu en dan ook voor *De Standaard*. Voor

Jan Van Rompaey tekende ik wekelijks een cartoon voor *Zeker Weten*. Mijn belangrijkste opdrachtgever was het progressieve blad *Markant*, waar ik volop mijn kansen kreeg om vrijuit te werken en waar Johan Anthierens wekelijks een column in had. De dag na de verschijning van het interview belde Karel Anthierens mij op met de vraag of ik een dagelijkse cartoon wilde maken voor *Het Volk*.

Ik startte begin februari 1993. Enkele maanden later, op 31 juli, overleed Koning Boudewijn. Het land was in een nu nog nauwelijks denkbare diepe rouw gedompeld. Er vloeiden tricolore tranen, zoals Johan Anthierens het in zijn column beschreef. Ik bleef in de daaropvolgende week cartoons tekenen en Karel belde mij na de inauguratie van Koning Albert II, zeer opgelucht dat we erin geslaagd waren om ondanks het nationale verdriet elke dag cartoons te blijven publiceren. Sindsdien is Karels inzicht in wat een goede cartoon is altijd een richtsnoer in mijn werk gebleven. Nog elke dag maak ik cartoons met hem als mijn belangrijkste lezer. Karel richtte later Press Cartoon Belgium op.

Op 14 september 1993 maakte ik een cartoon over het mestactieplan van Wilfried Martens. Naar aanleiding van het boek *De strijd om de 16* van Hugo De Ridder negeerde Martens de gespecialiseerde Wetstraatpers en gaf hij een interview aan het weekblad *Dag Allemaal*. Martens wist goed dat het blad, opgericht in 1984, intussen miljoenen lezers bereikte. Hoofdredacteur Guido Van Liefferinge toonde interesse in mijn cartoons en wilde naast de premier ook mij op zijn hoofdpodium. Ik was niet meteen geïnteresseerd, mijn progressieve vrienden raadden het mij ten stelligste af. Ik zou mij verbranden. Van Liefferinge vroeg naar mijn tarief. Ik overdreef wat; hij viel achterover en brieft dat ik zoals alle andere linksen het meest op geld uit was. Hij halveerde mijn prijs (hij had duidelijk wel economie gestudeerd) en ik ging akkoord. Een jaar later gaf hij mij toch wat ik eerst had gevraagd: hij wilde testen of ik écht voor zijn blad wilde werken.

In maart 1994, enkele weken na *Jurassic Park*, kwam *Schindler's List* van Steven Spielberg in de zalen. Ik maakte een cartoon over een koppel dat de bioscoop verlaat en de Duitsers verwacht met de monsters uit *Jurassic Park*. Johan Anthierens droeg er in *Markant* een column aan op.

Twee jaar later verscheen mijn eerste boek, *Echte mannen tekenen ventjes*. De titel was ingegeven door het programma *Meer man met Ivan* met Ivan Heylen op VT4 en waarin ik te gast was in 1995. In 1999 kwam ik in contact met André Van Halewyck. Hij gaf me de kans om elk jaar een bundeling van mijn recente cartoons uit te geven. Twintig jaar en evenveel Boekenbeurzen later hebt u dit boek in handen.

3 augustus 1993

15 februari 1993. Mijn eerste cartoon voor *Het Volk*. President Clinton was net ingezworen en verhoogde de volgende dag prompt de belastingen.

20 juli 1993. Premier Dehaene op audiëntie bij koning Boudewijn. Mijn laatste tekening van de koning, die enkele dagen later plots overleed.

SPIELBERG'S LIST

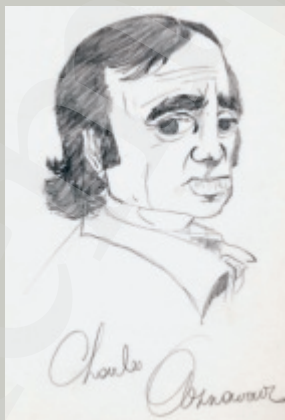
Mijn vader en ik op bezoek bij mijn neef Guido in het ziekenhuis in 1960.

Deze cartoon van mijn neef Guido De Cloedt verscheen in *Het Brugsch Handelsblad* in 1960.

28 maart 2007

De tekening die ik op mijn veertiende maakte van mijn held Charles Aznavour. Ze was zowat mijn 'toegangsticket' voor de academie in Brugge.

14 september 1993. Door deze tekening vroeg *Dag Allemaal!* of ik ook voor hen cartoons wilde tekenen.

Protest

Ik ben opgegroeid met *Het Nieuwsblad*. Elke dag verslond ik de cartoons van Brasser, Alidor, Pil en Royer. Tijdens mijn opleiding aan de Academie ontdekte ik de Franse bladen *Charlie Hebdo* en *Hara-Kiri*. De wilde cartoons van Reiser, Cabu en Wolinski ontstaken een heilig vuur in mij. Dit was wat ik wilde maken! Ik kreeg de kans om in het Brugse weekblad *De Uitkrant* mijn tekenstijl te ontwikkelen en verscheen zo op de radar van *Het Nieuwsblad*. Ze vroegen me om voor de Brugse editie elk weekend een cartoon te maken. Ik zat meteen in het spoor van mijn neef Guido. Mijn eerste nationaal verspreide cartoons verschenen in het progressieve blad *Markant*.

Ik heb de naam *Het Volk* altijd een krachtige krantentitel gevonden; het had iets strijdbars. In de krant stonden ook cartoons van Hugoké en de fantastische Pirana. Ik kan mij best inbeelden dat de lezer moest wennen aan mijn tekeningen. De eigenaar van de krant, het Algemeen Christelijk Vakverbond (ACV), zag in mij zelfs een handpop van de vrijzinnige Anthierensclan.

Als ik een cartoon maakte over de cvp of de kerk, kreeg Anthierens zijn bazen aan de lijn, maar nooit heeft hij mij iets ingefluisterd. Als hij een cartoon censureerde, was het omdat het een slecht idee was of omdat er een door hem diep gehate woordspeling in zat. Na minder dan een jaar stapte hij op als hoofdredacteur. Ook Pirana en Hugoké verdwenen uit de krant. Ik bleef verweesd achter. Jaki Louage werd de nieuwe hoofdredacteur. Gelukkig geloofde hij ook in mij. Dat werkte bijzonder inspirerend en vreemd genoeg kreeg ik zelfs meer vrijheid. In 1994 werd de krant verkocht aan de vum, de eigenaar van *De Standaard* en *Het Nieuwsblad*, waarna ik in 1999 Louage naar *Het Nieuwsblad* volgde.

NIEUWE HEILIGE HUISJES

Tijden veranderen, er kwamen nieuwe heilige huisjes. In 1999 maakte ik een cartoon over Artsen Zonder Grenzen die de Nobelprijs voor de vrede hadden gekregen. Spotten met helden die zich belangeloos opofferen, dat kon toch niet?

Met de paus, oké, maar toch niet met de ziekte van Parkinson? Lachen met een vuurwerkfabriek die explodeert in Enschede?

NOBELPRIJS VOOR ARTSEN ZONDER GRENZEN

17 oktober 1999

5 november 1994

25 juli 2000

13 mei 2000

26 januari 2001

13 september 2004. Toen Goedele Liekens deze tekening zag, belde ze me met de vraag om haar nieuwe boek te illustreren.

15 oktober 2009. Naar aanleiding van de plotse dood van wielrenner Frank Vandenbroucke.

De concorde met Duitse toeristen die neerstort in de buurt van Parijs? Liever niet.

Een redacteur belde mij op: hij had de hele dag telefoons van boze lezers gekregen. De ongeschreven grens van het toelaatbare is een dunne lijn die door de tijd heen constant wordt verlegd. Soms zit ik erover. Ik heb dat nodig om mijn cartoons scherp te houden.

In september 2004 maakte ik in *Dag Allemaal* een cartoon over Goedele Liekens. Ze was volop bezig met het samenstellen van *Het vaginaboek* en vroeg me of ik het wilde illustreren. Een boeiende maar moeilijke opdracht. Ik kreeg het manuscript en merkte op dat het boek vol stond met prachtige suggestieve foto's, maar geen enkele van een vagina. Ik dacht dat het boek net bedoeld was om het taboe en het onbekende van de vagina te doorbreken. 'Foto's zijn te direct', zei Goedele. Tekeningen konden wel. Dat vond ik wat vreemd, maar ik tekende het boek vol. Goedele was zeer tevreden en wijzigde slechts één cartoon. Ik maakte er een nieuwe versie van. En zo zat ik plots naast Goedele te signeren op de Boekenbeurs. Wat waren we een mooi koppel.

In *De Standaard* schreef Kristien Hemmerechts een recensie over het boek. Ze vond het een interessante uitgave met schitterende foto's. Alleen de cartoons noemde ze betreurenswaardig, omdat ze volgens haar vanuit een machoperspectief waren getekend. Als ik vandaag de tekeningen herbekijk, vind ik sommige ervan nog steeds geslaagd. Andere zou ik nu wellicht anders tekenen, zoals voor de meeste van mijn cartoons geldt.

GEVALLEN ENGEL

Op 12 oktober 2009 stierf wielrenner Frank Vandenbroucke onverwacht in Senegal. Ik maakte een cartoon die de eenzaamheid van de gevallen engel symboliseerde. Ik zat thuis te zappen en zag mijn cartoon verschijnen in *Studio 1* op La Deux. Presentator Stéphane Pauwels sprak zijn verontwaardiging en afschuw uit. Het is een wederkerend probleem dat achter cartoons altijd een ironische ondertoon wordt gezocht. Mag een cartoon niet gewoon beschouwend zijn?

In 2011, tien jaar na 9/11, had ik in het Legermuseum in Brussel een tentoonstelling over de gevolgen van deze terreuraanslag. De Franse cartoonist Plantu van *Le Monde* was op de vernissage. Hij wees me op een cartoon die ik maakte in september 2008. Het Israëlische leger had in Gaza een school van de VN aangevallen; er vielen tientallen

slachtoffers. Plantu zei me dat als hij deze cartoon had gemaakt voor *Le Monde*, hij wellicht niet meer in leven zou zijn. Ik kreeg er geen reactie op. Een verklaring kan zijn dat Joden alleen *Le Monde* lezen en niet *Het Nieuwsblad*. Of hebben de Belgische Joden meer humor?

Plantu is een goede vriend geworden en ik maak nog altijd deel uit van Cartooning for Peace, een organisatie die hij samen met Kofi Annan oprichtte ter bescherming van cartoonisten wereldwijd.

De tekening die ik indiende voor *Het vaginaboek*.

De tekening na correctie door Goedele.

3 februari 2009

Het verdriet

De regionale zender FOCUS vroeg in 1996 of ze mij een dag mochten volgen in mijn atelier. Ze wilden alles vastleggen, van het zoeken naar een idee tot het maken van de definitieve cartoon. We spraken 3 september af. Er was weinig nieuws die dag. Ik maakte me zorgen over wat ik voor het oog van de camera live zou moeten tekenen toen de radio een nieuwsflash uitzond: in Jumet waren de lichamen van Ann en Eefje opgegraven nabij het huis van Dutroux. De camera stond op mij gericht, de microfoon wees in mijn richting. Ik geraakte niet verder dan een bijna lege tekening.

Zo ziet het leven eruit van iedereen die met nieuws bezig is: je weet nooit wat de dag brengt. Je zit aan je tekentafel, buiten schijnt de zon en plots valt de wereld in splinters op je tekenblad. Een jong meisje wordt met haar kinderoppas neergeschoten op straat, een gewapende jonge man stapt een kinderdagverblijf binnen, een schoolreis naar Sierre verandert in een nachtmerrie.

Een tweejarig meisje wordt tijdens een politieachtervolging in de armen van haar ouders neergeschoten. Enkele dagen later worden twee politieagentes met hun dienstwapen vermoord in de straten van Luik.

DE PRIJS VAN TOMATEN

Het zijn niet de leukste dagen in het leven van een cartoonist. Je zou er liever niet over tekenen, maar het blijft het nieuws dat het land dagenlang zal beheersen. Je kunt er als cartoonist niet aan ontsnappen. Het zou pas onmenselijk zijn als je tussen alle ellende een tekening zou maken over de prijs van de tomaten. Er was bij het busongeval in Sierre heel wat te doen over de keuze van *Het Nieuwsblad* om de foto's van de verongelukte kinderen te publiceren. Ik snapte de hele discussie niet: de foto's toonden vrolijke kinderen, vastgelegd op een leuke dag. Een verjaardag, een kerstfeest. Ik stoorde me meer aan het steeds weerkerende beeld van de opengereten bus.

Op zulke dagen probeer ik cartoons te maken die het gezamenlijke verdriet symboliseren en hoop geven op een niet te vermijden toekomst. Je behoedt jezelf ervoor om cartoons te maken waar je later spijt van krijgt omdat ze te hard of (nog erger) te melig zijn.